

Warszawa, dn. 14 września 2023 r.

dr hab. Anna Jaroszevska, prof. UW
Wydział Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego
Instytut Germanistyki
ul. Dobra 55 00-312 Warszawa
e-mail: a.jaroszevska@uw.edu.pl

**Recenzja dorobku naukowego dr Urszuli Dernowskiej,
adiunkta w Instytucie Pedagogiki – Katedrze Dydaktyki i Pedagogiki Medialnej
w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie,
w tym Jej monografii pt. „Rusztowanie“ w procesie dydaktycznym. Studium nauczycielskiego
scaffoldingu wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe**

1. Uwagi ogólne

Celem niniejszej recenzji jest ustalenie, czy osiągnięcia naukowe dr Urszuli Dernowskiej odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.), stanowiąc tym samym podstawę do nadania Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie pedagogika.

Ocenę wystawiam w roli recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym na wniosek Habilitantki z dnia 10 marca 2023 r. na podstawie następującej dokumentacji:

- 1) Autoreferat przedstawiający syntetyczny opis sylwetki i osiągnięć naukowych dr Urszuli Dernowskiej;
- 2) Wykaz Jej opublikowanych i znajdujących się w procesie wydawniczym prac naukowych po uzyskaniu stopnia doktora, który został dopełniony wskaźnikami bibliometrycznymi wg stanu na dzień 6 marca 2023 r.;
- 3) Kopia dyplomu potwierdzająca uzyskanie przez dr Urszulę Dernowską stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki;
- 4) Wykaz projektów badawczych, w których Habilitantka uczestniczyła bądź uczestniczy;
- 5) Zestawienie dotyczące Jej aktywności konferencyjnej i seminaryjnej z podziałem na zagraniczną i krajową, uzupełnione o certyfikaty i dyplomy potwierdzające tę aktywność;
- 6) Informacje nt. innej działalności dr Urszuli Dernowskiej: naukowej, organizacyjnej; dydaktycznej i mającej na celu popularyzację nauki, w tym zaświadczenia uwierzytelniające Jej rolę i sukcesy w tym zakresie;
- 7) Wybrane publikacje Habilitantki z okresu po uzyskaniu stopnia doktora: w wersji drukowanej i elektronicznej;
- 8) Wskazana jako główne osiągnięcie naukowe monografia pt. „Rusztowanie“ w procesie dydaktycznym. Studium nauczycielskiego scaffoldingu, opublikowana w 2022 roku nakładem Wydawnictwa Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

2. Sylwetka Habilitantki

Z lektury powyższych dokumentów jednoznacznie wynika, że dr Urszula Dernowska posiada gruntowne wykształcenie kierunkowe (pedagogiczne), w tym zestaw cech osobowościowych i zawodowych kompetencji, które w sposób szczególnie predestynują Ją do zawodu nauczyciela akademickiego oraz prowadzonej na poziomie akademickim samodzielnej działalności naukowo-badawczej w obszarze nauk społecznych, zwłaszcza pedagogiki i dyscyplin pokrewnych. Należy przy tym podkreślić, że Jej „warsztat naukowca” i związane z tym możliwości poznawcze pozwalają skutecznie wykraczać poza granice tego obszaru (współcześnie są one dość płynne), co w dobie trendu badań interdyscyplinarnych jest potencjałem wyjątkowo pożądanym.

Urszula Dernowska w roku 1998 ukończyła studia magisterskie w Wyższej Szkole Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach (obecnie Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny), gdzie specjalizowała się w nauczaniu początkowym. Następnie, podążając za „głosem“ poznawczej ciekawości i badawczego niedosytu, podjęła studia doktoranckie na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego (1999-2004), które sfinalizowała w roku 2005, uzyskując stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika – na podstawie złożonych egzaminów oraz dysertacji nt. „Interakcyjne warunki kształtowania struktury pojęć w trakcie lekcji“, napisanej pod kierunkiem wybitnego polskiego pedagoga, profesora Stefana Mieszalskiego. Było to przepustką do zatrudnienia (od roku 2006 do chwili obecnej) w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, gdzie Habilitantka już od niemal dwóch dekad prowadzi zajęcia dydaktyczne oraz rozwija się naukowo na stanowisku adiunkta w Katedrze Dydaktyki i Pedagogiki Medialnej osadzonej w strukturach Instytutu Pedagogiki. Warto podkreślić, że w latach 2007-2014 swoją zawodową drogę przemierzała dwutorowo, bowiem znalazła zatrudnienie również w Wyższej Szkole Pedagogicznej ZNP w Warszawie. Przegląd dorobku z tego okresu stawia dr Urszulę Dernowską w bardzo pozytywnym świetle – zarówno jako dydaktyka, jak i badacza: osobę pilną, dociekliwą, kreatywną, twórczą, a jednocześnie permanentnie uczącą się, zdyscyplinowaną i konsekwentną w działaniach, która doskonale odnajduje się w pracy samodzielnej i zaciszu bibliotecznych półek, jak i współpracując w terenie; niezależnie od tego, czy w świetle konferencyjnych jupiterów, czy na drugim, a nawet trzecim planie szkolnej sceny, by nie powiedzieć, że w kuluarach teatru, jakim dla wielu z nas – także dla Niej – stała się szkoła w swych różnych odsłonach. Zatem już na wstępie tej oceny, niejako uprzedzając wynik, stawiam retoryczne pytanie, dlaczego tak obfity plon swojej wyteżonej pracy Habilitantka poddaje pod ocenę z tak dużą zwłoką? W mojej opinii można i trzeba było zrobić to znacznie wcześniej!

3. Ocena istotnej aktywności naukowej dr Urszuli Dernowskiej

Z nadesłanej do oceny dokumentacji wynika jednocześnie, że dr Urszula Dernowska jest badaczką bardzo aktywną i to nie tylko na gruncie czystej teorii, lecz także w wymiarze aplikacyjnym, co znajduje odzwierciedlenie w Jej licznych projektach badawczych, publikacjach oraz wystąpieniach konferencyjnych. Dotyka w nich kwestii istotnych zarówno dla rozwoju nauki (pedagogiki sensu largo), jak również typowo dydaktycznej działalności nauczycielskiej, przy czym słowo „typowo” należy tu uznać za skrót myślowy, bowiem, opierając swoje badania na fundamencie konstruktywizmu, a zwłaszcza hołdując pracom takich pionierów psychologii rozwojowej, jak Jerome S. Bruner czy Lew S. Wygotski (choć oczywiście nie tylko im), Badaczka do procesów nauczania-uczenia się nigdy nie podchodzi szablonowo; raczej poszukuje „drugiego dna”: znaczeń, powiązań, relacji, wyjątków od reguły, które procesom tym nadają indywidualny bieg, przez co znacznie trudniej je uchwycić, opisać i zrozumieć, zwłaszcza gdy obszarem badań staje się niejednorodna przestrzeń

szkoły i skupieni w niej – w sposób naturalny różni – uczniowie czy nauczyciele. Trudność tę potęguje orientacja Badaczki w kierunku metodologii badań jakościowych, z czym można polemizować, lecz co osobiście uważam za odważne i poznawczo bardzo wartościowe.

Odnosząc się do naukowego dorobku dr Urszuli Dernowskiej, z premedytacją pominię (choć wysokie) bibliometryczne wskaźniki dokonań naukowych, które dostarczyła w swoim sprawozdaniu. Są one – moim zdaniem – przejawem poważnej choroby, która od kilku już lat draży społeczność akademicką nie tylko w Polsce, ale i na świecie. Kierowanie się wskaźnikami, które mogą podlegać i zwykle podlegają dużym manipulacjom nie jest rozsądną strategią podczas oceny ważącej na dalszym zawodowym życiu naukowca. Nie „punktoza”, lecz uważna lektura jest tym, co pozwala zgłębić jego twórczość i wystawić rzetelną ocenę. A lektura prac autorstwa dr Urszuli Dernowskiej to przyjemność sama w sobie; walory merytoryczne omówię za chwilę.

Swoje zainteresowania Habilitantka lokuje w trzech głównych obszarach problemowych, przy czym warto pamiętać, że ich wielowątkowość czy też wielopłaszczyznowość jest przeogromna, takie bowiem właściwości cechują społeczne relacje, w kręgu których bez wątpienia znajduje się również szeroko rozumiana edukacja. Do obszarów badawczych, które postanowiła eksplorować i z sukcesami to czyni dr Urszula Dernowska, należą więc interakcje dydaktyczne w klasie szkolnej, w szczególności zaś zagadnienie nauczycielskiego „rusztowania” (ang. *scaffolding*), ponadto misja szkoły oraz obejmująca tę problematykę kategoria znacznie szersza, jaką jest kultura szkoły. Na tych tematach koncentruje się kilkunastoletnia aktywność naukowo-badawcza Habilitantki. Jej plon stanowią dziś: trzy opublikowane monografie (jedna we współautorstwie), kolejna-czwarta monografia (we współautorstwie) znajdująca się w końcowej fazie procesu wydawniczego, nadto: 28 artykułów w czasopismach naukowych (w tym 8 współautorskich) i jeden złożony do druku (we współautorstwie), 7 rozdziałów w pracach zbiorowych i recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych (w tym jeden we współautorstwie), jeden współautorski podręcznik z zakresu metodologii specjalistycznych badań pedagogicznych, 13 recenzji i sprawozdań (w tym jedna współautorska). Są to publikacje polsko- i anglojęzyczne, o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Bezasadnym jest streszczanie tych, jakże licznych, opracowań. Trzeba jednak wyjaśnić, że znaczna ich część przyjmuje formę raportu z badań własnych, dostarczając czytelnikom nowych faktów i empirycznych ustaleń w przedmiotowym, wskazanym powyżej zakresie, większość natomiast nacechowana jest naukową wnikliwością i podejściem krytycznym, dzięki czemu czytelnik zyskuje wgląd do wyników najnowszych badań z kraju i ze świata, np. na temat kultury szkoły, ukazanych w perspektywie retrospektywnej, a przy tym opatrzonych autorską refleksją Habilitantki. Umiejętność studiowania literatury źródłowej i wnioskowania na tej podstawie jest kompetencją szczególną, która przykuwa uwagę w nawet najkrótszych tekstach Jej autorstwa. Jednocześnie staje się gwarancją rzetelności w realizowanych przez Nią badaniach własnych. Co ważne – mimo popularnej specjalizacji, dr Urszula Dernowska wkracza na mało popularne obszary badawcze, zwłaszcza w polskim dyskursie akademickim. To zaś gros z jej studiów czyni pionierskimi; jeśli nawet nie w sensie dosłownym, to z pewnością ze względu na radykalną zmianę optyki postrzegania problemu i dobór narzędzi eksploracyjnych wykorzystanych w późniejszym jego badaniu, czego najlepszym przykładem są studia nad nauczycielskim scaffoldingiem.

Istotnym dopełnieniem publikacyjnej płodności Habilitantki, a jednocześnie pierwotną inspiracją w tym zakresie, jest Jej aktywność stricte badawcza przejawiająca się w uczestniczeniu (także w roli kierownika) w licznych, również zespołowych i międzynarodowych projektach badawczych. W raporcie dotyczącym własnych osiągnięć naukowych Habilitantka wyszczególnia sześć tego typu większych przedsięwzięć, które osadzono w formalno-prawnych ramach projektu naukowego. I to właśnie wyniki tej działalności – głównie w terenie – nadają bieg pisarskiej

aktywności dr Urszuli Dernowskiej, jednakże również motywują do osobistego dzielenia się wynikami własnych badań na forum akademickim. W poczet istotnych osiągnięć naukowych Habilitantki należy zatem włączyć także aktywny udział w 12 konferencjach międzynarodowych, w których uczestniczyła od czasu uzyskania stopnia naukowego doktora, np. w Republice Armenii, Chorwacji, Irlandii, Czechach czy Włoszech, ale też w 18 konferencjach i seminariach krajowych – gdzie swoje poglądy i ustalenia empiryczne referowała samodzielnie bądź w kooperacji, w języku polskim lub angielskim.

Za ważne i godne uwagi trzeba również uznać udziały Habilitantki w programach naukowej współpracy na szczeblu międzynarodowym. Należą do nich np.: w latach 2013-2018 współpraca z profesorem Stevem Gruenertem z Indiana State University w USA w celu badania kultury szkoły, w roku 2014 udział w Erasmus Staff Programme i tygodniowy wyjazd do Belgii w ramach *Over thew frontiers* czy choćby od roku 2021 nawiązanie i koordynacja współpracy z profesorem Aigerim Nurali Kosherbayevą z Kazachskiego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Abaja, gdzie w zainteresowaniu badaczy ponownie znalazła się problematyka kultury szkoły. O uznaniu doświadczenia i naukowych kompetencji Habilitantki świadczy także powołanie Jej na kierownicze funkcje w programach krajowych. W latach 2019-2021 była mianowicie członkiem zespołu eksperckiego w projekcie Harcerska Akademia Rozwoju Pedagogicznego, a od roku 2022 studiuje scaffolding społeczny (nauczycielski) w ramach współpracy z Instytutem Innowacji Edukacyjnych *No Bell*. Poza tym od roku 2013 jest aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego.

4. Ocena monografii habilitacyjnej dr Urszuli Dernowskiej

Wskazana jako główne osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym monografia dr Urszuli Dernowskiej pt. „*Rusztowanie*“ w procesie dydaktycznym. *Studium nauczycielskiego scaffoldingu* ukazała się drukiem w roku 2022 nakładem Wydawnictwa Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie z finansowym wsparciem macierzystej uczelni. Wydanie to, przed publikacją, było poddane wnikliwym recenzjom wydawniczym o charakterze naukowym, które przygotowali prof. dr hab. Maria Ledzińska oraz prof. dr hab. Mieczysław Mieszalski. Już sam dobór recenzentów – znawców tematu – świadczy o naukowej pewności siebie Habilitantki, która została zresztą umocniona pozytywnymi opiniami obydwu recenzentów. Także od strony wizualnej oraz użytkowej jakość tego wydania jest wysoce zadowalająca. Przesądzą o tym: poręczny format B5, klejona, lecz mimo to trwała oprawa, dobra jakość papieru i druku, zastosowane w składzie ergonomiczne rozwiązania typograficzne.

Monografia liczy 278 stron, nie jest więc pracą obszerną. Jest to wynikiem świadomego wyboru Autorki, by przytoczyć w niej tylko część zgromadzonego materiału badawczego. We mnie – zainteresowanym czytelniku – pozostawia to pewien niedosyt, znajdują się jednak zapewne i tacy, którzy odetchną z ulgą, nie musząc mierzyć się z opasłym tomem. Monografię otwiera rzeczowe wprowadzenie, wypełnia zaś sześć rozdziałów, z czego pierwsze cztery składają się na część teoretyczną, dwa ostatnie przyjmują formę raportu z badań własnych. Pracę wieńczy obszerny spis bibliograficzny liczący przeszło 400 pozycji: dobranych wyjątkowo trafnie, wyważonych pod względem udziału głosów historycznych i współczesnych, i – co najważniejsze – w treści pracy wykorzystanych po mistrzowsku, od jej pierwszej strony do strony ostatniej.

Wielce szanuję badaczy, którzy w dobie *lingua franca* (oraz wspomnianej „punktozy”) świadomie rezygnują z międzynarodowego rozgłosu i referują swe badania w języku polskim, tym samym wspierając rozwój nauki rodzimej (tu polskiej pedagogiki). Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, by monografie polskojęzyczne dopełnić anglo- czy niemieckojęzycznym streszczeniem, które przykuje uwagę także badaczy ze świata. Nawet tak lokalny język, jak polski, w dobie nowych technologii przestał być barierą nie do pokonania i warto o tym pamiętać – to uwaga z kategorii

neutralnych lub konstruktywnych, jeśli Autorka oceniającej monografii tak woli ją nazwać.

Za poważny mankament uważam natomiast brak zakończenia w pracy. Czym innym bowiem są dyskusja wyników i końcowe wnioski z badań, czym innym natomiast podsumowanie całego projektu. Przy tej okazji wskażę jeszcze trzy inne zastrzeżenia, które w żadnym razie nie będą już rzutować na ostateczną ocenę monografii. Dla niektórych czytelników mogą jednak okazać się irytujące; tak było w moim przypadku. Nie są to błędy w dosłownym tego słowa znaczeniu, a raczej skutek manieri czy specyficznej szkoły pisarskiej. Nie pouczam więc, lecz proszę Autorkę o rozważenie moich sugestii na etapie przyszłych publikacji.

Otóż za niestosowne uważam przywoływanie innych autorów – często wielkich mistrzów, choć w gruncie rzeczy nie ma to znaczenia – wyłącznie po nazwisku, jak czyni to w swojej monografii dr Urszula Dernowska. Każdy z nas – może poza wyjątkami z zamierzonej przeszłości – poza nazwiskiem posiada również imię, które – jak twierdzą niektórzy – jest dla człowieka desygnatem szczególnym, często bardziej niżli nazwisko dookreślającym jego tożsamość i cechy osobowościowe. Mając to na względzie, a przy tym stosując się do powszechnych norm grzecznościowych, warto więc – także w dyskursie pisanim – używać imion i nazwisk innych autorów; przynajmniej przy pierwszym przywołaniu w tekście.

Druga, problematyczna dla mnie, kwestia dotyczy użytego w monografii systemu przypisów bibliograficznych. Autorka zdecydowała się na tzw. system harwardzki, a więc zamieszczanie w tekście głównym skrótowego odwołania do cytowanej publikacji przez ujęcie w nawias nazwiska jej autora, roku publikacji i numeru strony z daną treścią. I nie byłoby w tym nic dziwnego – osobiście ten styl preferuję – gdyby nie to, że jest on mieszany nagminnie z formatem oksfordzkim. Autorka w tym zakresie nie schodzi co prawda do przypisu dolnego, lecz, wciąż odwołując się do danej publikacji w tekście głównym, przy ponownym przywołaniu zamiast powtórzyć nazwisko autora itd., używa zapisu: [tamże]. Tymczasem, o ile skrót ten łatwo rozszyfrować, gdy pojawia się w przypisach dolnych, w ciągłym tekście bywa to kłopotliwe. O niespójności tej wspomina np. Adam Wolański w *Praktycznym poradniku edycji tekstów* (2008: 270). Mi jednak chodzi nie tyle o zasady, co raczej o komfort lektury.

I jeszcze jedna uwaga z kategorii krytycznych. Dotyczy ona mianowicie pewnego, moim zdaniem znaczącego, niedopowiedzenia, które pojawia się w sprawozdawczej części monografii poświęconej badaniom własnym. Za niezasadne uważam utajenie nazwy szkoły, w której odbyły się referowane badania. Autorka nie tłumaczy w żaden sposób tej decyzji, przez co dość szczegółowy opis placówki dla czytelnika, paradoksalnie, staje się enigmatyczny. Gdyby decyzję tę motywowano choćby potrzebą, czy nawet wymogiem anonimizacji, nie odczułby zapewne dyskomfortu – jak ja – związanego np. z niemożnością weryfikacji słownej, bądź co bądź subiektywnej, relacji z rzeczywistością.

Przyznaję, nie łatwo jest krytykować monografię dr Urszuli Dernowskiej. Znacznie łatwiej podnosić jej zalety. A zatem... jest ona namacalnym dowodem naukowego profesjonalizmu i pisarskiego kunsztu Habilitantki. Sięgając po wielokroć użytą w tej pracy metaforę, można by rzec językiem konstruktora, że nauczycielskie „rusztowanie” rozkłada Ona przed czytelnikiem na najdrobniejsze elementy, ukazując każdą śrubkę i odpowiadającą jej nakrętkę, każdy pochwyt, każdy wspornik, drabinę, barierę czy podest. Zmieniając, a być może tylko regulując optykę, Badaczka tłumaczy ich dosłowne i potencjalne funkcje, odwołuje się przy tym do ich pierwotnych znaczeń, wskazuje mocne i słabe strony wążące na stabilności i użytkowym charakterze całej konstrukcji, w końcu kreśli własny prototyp „rusztowania”. Przedmiotowe studium zapewnia czytelnikowi głęboki wgląd do rozlicznych teorii i badań z całego świata poświęconych w głównej mierze rozwojowi dziecka (choć nie tylko) oraz możliwościom wspierania tego rozwoju bez zaburzania naturalnego

pędu, który przesądza o jego późniejszej dojrzałości i autonomii w różnych sferach życia. Dotychczas rozproszone lub wręcz niedostępne w polskim piśmiennictwie dzięki żmudnej kwerendzie i błyskotliwej analizie zostają one skoncentrowane wokół tytułowego zagadnienia. Każdy przeczytany rozdział monografii prowadzi czytelnika do konstatacji, że „na temat scaffoldingu więcej napisać się nie da”, tymczasem każdym kolejnym rozdziałem Autorka udowadnia, że jednak jest to możliwe, a przy tym ciekawe, odkrywcze, inspirujące. Co więcej, nie kopiując cudzych scenariuszy, dowodzi, że można opracować własny koncept badawczy i wnieść znaczący wkład w zasoby wspólnej wiedzy. Zachowuje przy tym świadomość (może pokorę), że nie jest to ostatni głos w tej sprawie. Jednocześnie nie bagatelizuje głosów krytycznych, które stanowią równie ważną perspektywę dla zrozumienia idei scaffoldingu. Nie zmienia to faktu, że wieloletnie rozeznanie w problematyce kształcąco-wychowawczych interakcji między nauczycielem i uczniami, holistyczne podejście do studiów na tym obszarze problemowym, ale i towarzyszący temu głód poznawczy, czynią dr Urszulę Dernowską ekspertem w tej materii; w polskim dyskursie naukowym i na tak dużą skalę także pionierem.

Jak czytamy w autoreferacie, swojej habilitacyjnej pracy dr Urszula Dernowska wyznaczyła dwa zasadnicze cele. Pierwszym była „rekonstrukcja i uspołnienie refleksji teoretycznej wokół fenomenu „rusztowania” tworzonego w sytuacjach kształcenia potocznego oraz sformalizowanego, a także ukazanie zawiłości związanych z tą refleksją”. Drugim zaś: „zaprezentowanie efektów działań badawczych, przeprowadzonych w szkole niepublicznej (realizującej w praktyce konstruktywistyczny model kształcenia)”. Cele te Autorka bez wątpienia zrealizowała, w pierwszym przypadku wykazując się pracowitością i zmysłem analitycznym, w drugim – wykorzystując niezwykle dojrzały „warsztat badawczy”, zorientowany jakościowo i etnograficznie zarazem, w którym podstawowymi metodami badawczymi stały się obserwacje i socjokulturowa analiza dyskursu na lekcji, w dalszej kolejności zaś wywiady z nauczycielami i analiza dokumentów szkoły. Warto dodać, że założenia metodologiczne badań były konsultowane z innymi ekspertami, co Habilitantka określa mianem „triangulacji badacza”. Co prawda, podobnie jak nazwy szkoły, nie znamy również personaliów tych specjalistów, lecz na podstawie wyniku tych konsultacji możemy sądzić, że rzeczywiście nie obce jest im zjawisko/metoda/strategia/proces „rusztowania”, podobnie jak bliskie są metody jego poznania. Tę otwartość na uwagi Innych należy docenić.

Nie zagłębiając się w treść tej pracy – przecież została ona udostępniona komisji, streszczona także przez Habilitantkę – trzeba wyraźnie podkreślić, że w swoich studiach Autorka daleko wykracza poza zasygnalizowany w tytule scaffolding nauczycielski, bowiem zdaje sobie sprawę z tego, że nie tylko w szkole, ale i w edukacji pozaformalnej oraz przy okazji nieformalnego uczenia się – czyli poza murami szkoły – uczeń może i powinien dostawać stosowne wsparcie, które nie tylko nie zaburzy jego potencjału intelektualnego i społecznego, lecz wzbudzi go na tyle, by mógł stać się budowniczym samego siebie. To kwestie szczególnie ważne w dobie „upłynniania”, jak to nazywał Zygmunt Bauman, relacji, które łączą nas z naszymi dziećmi czy choćby relacji między rówieśnikami w świecie ponowoczesnym. W tym kontekście – bo nachylenie pracy w stronę środowiska naukowego i nauczycieli jest tu oczywiste – jest to monografia szczególna. Choć napisana jest wysokim stylem akademickim i wyróżnia się wyjątkową naukową erudycją Autorki, nawet niebędący specjalistą czytelnik, spotka się w niej z klarownym, logicznym wywodem. Jest to praca niezwykle spójna. Mimo rozpiętości zagadnienia i interdyscyplinarnego podejścia Autorki, krok po kroku, dzięki terminologicznej i językowej precyzji, dzięki umiejętności nie tylko referowania wyników cudzych badań, ale również polemizowania z nimi, jej lektura wzbogaca poznawczo, stopniowo odkrywając przed czytelnikiem, co tak naprawdę jest ważne w interakcyjnym nauczaniu-uczeniu się, co zaś stanowi bądź może stanowić problem w takim modelu kształcenia.

Przedłożona do recenzji w charakterze rozprawy habilitacyjnej monografia uzmysławia, jak

dobrze merytorycznie jest przygotowana dr Urszula Dernowska, jak dojrzałym „warsztatem badawczym” dysponuje i jak wysoki kunszt pisarski prezentuje. Nie przesadzę, jeśli powiem, że jest to jedna z lepszych książek naukowych, jakie w ostatnim czasie czytałam. Kompetencje powyższe stanowią jednoznaczną przesłankę, by uznać gotowość Habilitantki do samodzielnej pracy naukowej. Wskazane na wstępie zastrzeżenia do pracy w tym kontekście są marginalne, zresztą popełnianie błędów stanowi naturalną kolej rzeczy w rozwoju człowieka, także naukowca.

5. Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzacyjnego Habilitantki

Dopełniając recenzję dorobku naukowego dr Urszuli Dernowskiej, nie sposób pominąć równie ważnych sfer Jej życiowej aktywności, które zwykle trudno oddzielić od pracy naukowo-badawczej. Są to: działalność dydaktyczna, organizacyjna oraz mająca na celu popularyzację nauki. I w tym przypadku Habilitantka zasługuje na wysokie noty. W ramach dydaktyki akademickiej od wielu już lat, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, prowadzi (dobrze opiniowane przez studentów) wykłady, ćwiczenia, warsztaty, konserwatoria, seminaria z zakresu przedmiotów takich, jak: dydaktyka, podstawy dydaktyki, teoria kształcenia, kształcenie ustawiczne dorosłych, dydaktyka z ewaluacją wyników kształcenia, komunikacja w szkole, prawno-organizacyjne aspekty pracy w szkole, projektowanie dydaktyczne, dydaktyka pracy w szkole, psychodydaktyka, klimat szkoły i kultura szkoły, dydaktyka szkoły wyższej. Są to zajęcia, które stanowią żyzny grunt dla dwukierunkowej transmisji informacji: naukowych ustaleń czynionych przez nauczyciela akademickiego-Badaczkę, a jednocześnie oddolnych, zawodowych doświadczeń czy problemów, którymi legitymują się studenci. To bardzo ważna wymiana, bo to ona właśnie nadaje bieg i sens eksploracjom stricte naukowym Habilitantki.

Jako nauczyciel akademicki dr Urszula Dernowska pełniła/pełni ponadto rozliczne funkcje wspomagające tak uczelnię, w której jest zatrudniona, jak i znajdujących się pod jej opieką studentów. W zakres jej obowiązków wliczają się m.in.: członkostwo w komisjach rekrutacyjnych, tutoring, koordynacja przedmiotów w bazie USOS, protokołowanie podczas komisji egzaminacyjnych, również doktorskich, członkostwo, a od roku 2020 również pełnienie funkcji sekretarza w Komisji senackiej ds. polityki kadrowej i oceny nauczycieli akademickich. Była także recenzentką kilkudziesięciu prac dyplomowych (magisterskich i licencjackich) prowadzonych w Katedrze Dydaktyki APS, promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim, przygotowywała recenzje wydawnicze typu „blind review” dla czasopisma naukowego „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, była członkiem zespołu recenzentów czasopisma naukowego „The International Journal of Psycho-Edukational Sciences”, na zlecenie Komisji konkursowej ds. oceny projektów finansowanych ze środków dotacji podmiotowej APS zajmowała się również opiniowaniem projektów badawczych i wniosków o finansowanie monografii naukowych. W latach 2011 oraz 2022 była także zaangażowana w organizację i współprowadzenie dwóch konferencji naukowych zorganizowanych w murach Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, jak również zajmowała się szkoleniem kadr akademickich, w tym doktorantów: w roku 2013 w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym, w latach 2014-2015 i 2022/2023 w APS – macierzystej jednostce. Wspomniana wcześniej działalność projektowa, recenzyjna, konferencyjna i stricte publikacyjna-twórcza, stanowiąc główny filar pracy naukowo-badawczej Habilitantki, wpisuje się jednocześnie w oceniany w tym miejscu aspekt popularyzacji wiedzy i nauki – jako sposobu jej odkrywania i systematyzowania.

Za swoją działalność naukowo-badawczą, publikacyjną oraz organizacyjną dr Urszula Dernowska była trzykrotnie nagradzana nagrodami zespołowymi II. i III. stopnia przyznawanymi przez Rektora APS w latach 2015, 2016 i 2022.

6. Konkluzja

Ustalenia powyższe prowadzą do jednoznacznej konkluzji, że przedstawione przez dr Urszulę Dernowską publikacje, składające się na osiągnięcia naukowe po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, w tym monografia Jej autorstwa pt. „Rusztowanie“ w procesie dydaktycznym. Studium nauczycielskiego scaffoldingu oraz inna udokumentowana działalność naukowa, dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska wyczerpują zakres wymagań stawianych przed osobami ubiegającymi się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, które dookreślono w art. 219 ust. 1, p. 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2023, poz. 742 z późn. zm.). Dorobek dr Urszuli Dernowskiej bez wątpienia nosi formalne i prawne znamiona znacznego wkładu w rozwój reprezentowanej przez Nią dyscypliny (pedagogiki) oraz istotnej aktywności naukowej w tym zakresie, tym samym stanowi wyczerpujące uzasadnienie, by przyjąć Habilitantkę do grona samodzielnych pracowników naukowych poprzez nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie pedagogika. Tym samym wniosek dr Urszuli Dernowskiej w tej sprawie z dnia 10 marca 2023 r. zyskuje moje pełne poparcie.

Warszawa, dn. 14 września 2023 r.

Anna Jaroszewicz

Podpis recenzenta